

створення особливого виду інтернет-гумору – сатиричних «мемів» та «фотожаб» для висміювання опонента, викривлення його позиції та культури.

Коротко підсумуємо. Робота учнів з фотографіями як джерелом на уроках історії додає багатоаспектності освітньому процесу, зацікавлює учнів та здійснює візуальну стимуляцію навчання, адже фотографії є унікальним і надійним засобом збереження історичної пам'яті для наступних поколінь; інформативним джерелом про історичні події та явища, історичних діячів, традиції, звичаї та повсякденне життя людей в минулому; відображенням конкретного образу епохи в деталях; неоціненним джерелом у вивченні та дослідженні учнями історії рідного краю, його пам'ятних місць, пам'ятників. Використання фотографій як історичного джерела в освітньому процесі: активізує когнітивну, дослідницьку та творчу діяльність учнів; розвиває їхній пізнавальний інтерес, стійку увагу, критичне й творче мислення, зорову пам'ять, аналітичні навички; сприяє підвищенню медіаграмотності учнів; розвиває уявлення учнів про історичне минуле, допомагає створити зв'язок між ними і минулим, встановити причинно-наслідкові зв'язки між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, розширити розуміння історичних подій.

Корисні джерела:

1. Мартинова, І. С. (2016). Використання фотографії при вивченні історії в школі. У Актуальні проблеми методики навчання історії, правознавства та суспільствознавчих дисциплін. Випуск 8 (с. 215–218). ХНПУ.
2. Мороз, П. ., & Мороз, І. . (2023). Інформаційний та методичний потенціал фотографії як історичного джерела (на прикладі підручника «Досліджуємо історію і суспільство»). Проблеми сучасного підручника, (29), 137–153. <https://lib.iitta.gov.ua/734203/>
3. Мороз, П. В., Мороз, І. В., & Моцак, С. І. (2022). Досліджуємо історію і суспільство. Інтегрований курс. Педагогічна думка. <https://lib.iitta.gov.ua/731777/>
4. Мороз, П., Мороз, І., & Власов, В. (2021). Історія України в джерелах. ТОВ «КОНВІ ПРІНТ». <https://lib.iitta.gov.ua/729083/>

5. 4. РОЗВИТОК ПАТРІОТИЗМУ УЧНІВ НА ПРИКЛАДАХ ЛОКАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ

Серова Галина Володимирівна

кандидат педагогічних наук

Предмети/курси суспільствознавчої освітньої галузі (Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, 2011 р.), громадянської та історичної освітньої галузі (ДСБСО, 2020 р.) мають значний потенціал для формування в учнів національних суспільно-державницьких цінностей як ідейного підґрунтя української громадянської ідентичності, патріотичного виховання та протистояння пропаганді.

Суттєве оновлення змісту предметів і курсів означеної галузі дає змогу по-новому представити національну історію, послідовно позбавляючись радянських стереотипів, посилити локальний історичний контекст. Це передбачає залучення учнів до вивчення краєзнавства і місцевих історичних/ краєзнавчих розвідок.

Помічними для вчителя тут буде розроблений цикл інформаційно-методичних матеріалів для вчителів «Українські міста героїв» (автори: О. Пометун, Ю. Малієнко, Г. Серова). Ці матеріали присвячені великим і малим українським містам, які стали символом мужності для України, Європи і світу у протистоянні повномасштабній російській агресії.

Підготовлено 20 інформаційно-методичних матеріалів про міста різних регіонів України (звільнені й тимчасово окуповані), які розміщені в соціальній мережі Facebook на сторінці «Відділ суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України»¹.

Структура інформаційно-методичних матеріалів містить змістовий і візуальний компоненти та методику їх опрацювання. У кожному матеріалі є:

- історичний блок, де вміщено інформацію про виникнення і розвиток міста, особливості його заснування, історичну тяглість сьогодення, зв'язок з основними історичними подіями історії України;
- економічний блок, де розкрито основні чинники і регіональну специфіку економічного розвитку міста, причини кризових явищ;
- блок про культурну спадщину міста.

Ілюстративний ряд репрезентує герби, історичні пам'ятники, пам'ятні місця, архітектуру, природу, сакральні пам'ятки міст і містечок України.

Розглянемо, до прикладу, матеріали про місто Ірпінь.

Розповідь про місто розпочинається зі вступу – емоційного звернення до учнів.

Міста засновують і розбудовують люди. Місто живе, поки є ті, хто його любить і турбується про нього. Воно може навіть зникнути, а потім відродитись знов, завдяки людям.

До інформаційного тексту запропоновано запитання і завдання, що передбачають активну пізнавальну діяльність учнів.

1. Де розташовано місто Ірпінь? До якого історико-географічного регіону відноситься? Які особливості розвитку цього регіону вам відомі?
2. Коли виникли перші поселення на цій території?
3. Як відобразились в історії міста основні події історії України до проголошення незалежності?
4. Як розвивалось місто?
5. Яку інформацію щодо розвитку міста можна знайти у наведених візуальних джерелах?
6. За можливості знайди інформацію про Ірпінь та його жителів в різних джерелах. Поділись нею з однокласниками та виклади на цій сторінці ф/б.

Підібрана коротка інформація про місто викладена у хронологічному порядку: історія виникнення, особливості заснування міста, історичні події у зв'язку із загальною історією України. Зазначаються особливості економічного розвитку міста, культурної спадщини.

Ірпінь – місто у передмісті Києва, розташоване серед мішаних лісів на річці Ірпінь. Центр Ірпінської міської громади Бучанського району Київської області.

Назва міста походить від однойменної назви річки Ірпінь (річка, що пінилася).

Археологічні дослідження свідчать про давньоруські поселення VI–III століть до н. е. на цій території. З давніх-давен по річці Ірпінь пролягав кордон між володіннями двох сусідніх східнослов'янських племен – полян та древлян, а також природна межа, одна із ліній оборони стародавнього Києва від спустошливих набігів кочових племен.

Під час монгольської навали ці місця були спустошені. Нове заселення почалося в лише в XVI столітті.

Місцеве населення брало участь у національній революції 1648–1676 років, у народному повстанні під проводом Семена Палія.

У 1686–1793 роках річкою Ірпінь пролягав кордон між московськими та польськими володіннями в Україні. 1793 року, у зв'язку із другим поділом Речі

Посполитої, Правобережна Україна, разом із Приірпінням, входить до складу Російської імперії.

Початок сучасному місту поклала станція Ірпінь, що виникла після будівництва у 1898 році залізниці Київ–Ковель біля залізничного мосту через річку Ірпінь.

¹ <https://www.facebook.com/Відділ-суспільствознавчої-освіти-Інституту-педагогіки-НАПН-України-107552070892087>

Селище Ірпінь забудовувалося без чіткого архітектурного плану. У лісі прорубували просіки. Так виникали вулиці, які називали лініями. Сприятливий клімат, зелені лісові масиви, чисте повітря створили усі передумови для розвитку розгалуженої санаторно-курортної зони. Найстаріші будинки датуються 1903–1905 роками. З 1911 року почали правити службу в Храмі Святої Трійці – найстарішому храмі Ірпеня. У 1912 році в Ірпені з'явився перший кінотеатр. У селищі вже працювали паровий цегельний завод, 5 лісових складів, пекарня, 12 бакалійних крамниць, молочна ферма, аптечний склад.

У лютому 1918 року, коли Українська Центральна Рада поверталася до Києва, в Ірпені відбувалися бої Українських січових стрільців із більшовицькими загонами. У роки Другої світової війни Ірпінь з серпня 1941 року по листопад 1943 року перебував під окупацією гітлерівців.

Останніми роками Ірпінь стрімко забудовувався. Висока місцевість, здоровий клімат, близькість річки сприяли створенню в Ірпені лікувально-оздоровчих закладів – санаторіїв, будинків відпочинку, будинків творчості, численних дитячих оздоровчих таборів.

2016 року місто потрапило до Національного реєстру рекордів України за найбільшу кількість реконструйованих та збудованих парків і скверів з фонтанами і скульптурами (загалом 12), красивих і доглянутих. На перехресті вулиць Лисенка та Мечникова розташована ботанічна пам'ятка – 600-річний Дуб «Прадуб». За переказами під цим дубом любили відпочивати Леся Українка, композитор Микола Лисенко, відома артистка Марія Заньковецька, письменники Панас Мирний, Степан Васильченко.

Станом на 01 січня 2021 року чисельність населення Ірпеня становила 69 962 осіб (для порівняння – у 1910 році – 3000 осіб). Ірпінь крокував у майбутнє...

Бої за Ірпінь розпочалися після вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 року. Під час боїв за Київ місто Ірпінь зазнало страшних руйнувань і втрат.

24 березня 2022 року Указом Президента України з метою відзначення подвигу, масового героїзму та стійкості громадян, виявлених у захисті своїх міст під час відсічі збройної агресії РФ проти України місту присвоєно почесну відзнаку «Місто-герой України».

28 березня мер Ірпеня Олександр Маркушин заявив про повне звільнення міста від російських окупантів.

Ірпеню, сьогодні ти символ мужності для всієї України і світу!

(інформація з відкритих джерел інтернету)

Ілюстративний ряд представлений фотографіями історичних будинків, сучасних архітектурних споруд, природних місць, сакральних пам'яток тощо. Це є важливим методичним засобом розвитку пізнавального інтересу учнів до локальної історії та їхніх дослідницьких умінь.

Пропоновані інформаційно-методичні матеріали можуть бути використані вчителем для організації краєзнавчих досліджень учнів, які, своєю чергою, сприятимуть урізноманітненню занять з історії у закладі освіти, організації самостійної роботи учнів, розвитку місцевого патріотизму, формуванню уявлень про історичний шлях міст і містечок України як частини історії країни в цілому, готовності до захисту національних інтересів, державної незалежності та територіальної цілісності своєї Батьківщини.